

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1864.

ΤΟΜΟΣ ΙΕ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 338.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ἀνέκδοτον χρυσόβουλλον περὶ τῶν παρ' αὐτοῦ
τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ δωρηθέντων κτημάτων.

ΔΜΥΘΗΤΟΝ ὅσον ἐστὶ τὸ μέγεθος τῶν κατὰ
τὰς ἀλλεπαλλήλους σταυροφορικὰς ἐκστρατείας δια-
δραματισθέντων ἐν ταῖς χώραις τοῦ βυζαντινοῦ κρά-
τους ὑπὸ τῶν ἐκ δύσεως εἰσβαλόντων ληστῶν, τῶν
βεδήλων καὶ μικρῶν ἐκείνων, οὓς ἡ ἱστορία ἄμεινον
ἢ Σταυρομάχους καὶ λυμεῶνας ὠνόμαζεν ἢ Σταυ-
ροφόρους. Δηλώσεις, ἐμπρησμοί, λεηλασίαι, μισοφο-
νίαι, στρεβλώσεις, ἀρπαγαί, ἀσέλγειαι καὶ πᾶσα συλ-
λήδην βάρβαρος πράξις εἰσὶν οἱ ἀγλαοὶ καρποὶ, οὓς-
περ ἀξίως ἐαυτῶν ἀπεδρέψαντο οἱ πρὸς ἀπελευθε-
ρῶσιν δῆθεν τῆς ἁγίας γῆς ὀρμηθέντες εὐσεβεῖς αὐ-
τοὶ στρατιῶται τοῦ πρᾶου Ἰησοῦ Χριστοῦ! Πάσας
ὁμως τραγωδίας ὑπόθεσιν ὑπερακοντίζουσι τὰ ἐπὶ τῆς
τετάρτης σταυροφορίας, δηλονότι κατὰ τὴν ἄλωσιν
τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, διαπραχθέντα ὑπὸ τῶν
Ἑνετο-Γάλλων, τῶν νεωτέρων τούτων βδελυγμα-
των τῆς ἐρημώσεως, ἀνοσιουργήματα· καὶ ταῦτα
ἀκριβῶς ἅμα καὶ λίαν περιπαθῶς ἐκτραγωδεῖ ἀνὴρ
αὐτόπτης τοῦ φρικωδεστάτου δράματος, ὁ ἱστορικὸς

Νικήτας Χωνειάτης (α). «Τοιαῦθ', ὡς ἐκ πολλῶν
» βραχέα (ἀναφωνεῖ αὐτός) δοῦναι τῇ ἱστορίᾳ, οἱ
» ἐξ ἐσπέρας στρατοὶ κατὰ τῆς Χριστοῦ κληρονο-
» μίας ἡνομήκασιν, . . . οἱ εὐορκοὶ, καὶ φιλαλή-
» θεις, καὶ μισοπύνηροι, καὶ τῶν Γραικῶν ἡμῶν εἰ-
» σεθέστεροί τε καὶ δικαιοῦτεροι, καὶ τῶν Χριστοῦ
» διαταγμάτων φύλακες ἀκριβέστεροι, τὸ δὲ πλεόν,
» οἱ τὸν σταυρὸν ἐπ' ὤμων ἀράμενοι, καὶ πολλάκις
» κατὰ τούτου καὶ τῶν θείων λογίων ἐπομοσάμενοι
» τὰς μὲν Χριστωνύμων χώρας παρελθεῖν ἀναιμῶτι,
» μὴ προσνεύσαντες ἀριστερὰ μηδ' ἐκκλίναντες δε-
» ξιά, κατὰ δὲ Σαρακηνῶν ὀπλίσει τὰς χεῖρας καὶ
» τὰ ξίφη πορφυρῶσαι τοῖς αἵμασιν, οἱ τὴν Ἱερου-
» σαλήμ ἐξεπόρθησαν, μηδ' ἀνδρίσασθαι γυναῖξιν, ἢ
» καθ' ὁμιλίαν αὐταῖς συνελθεῖν ἐφ' ὅσον ἂν χρόνον
» τὸν σταυρὸν ἐπωμάδιον φέρωσιν, ὡς ἡγνισμένοι
» Θεῷ καὶ τὴν αὐτοῦ πορείαν στελλόμενοι. Ὄντως
» λογοποιοὶ ἐξεφάνθησαν, καὶ τοῦ θείου τάφου δι-
» φῶντες ἐκδίκησιν, κατὰ Χριστοῦ προδήλως ἐλύτ-
» τησαν, καὶ μετὰ σταυροῦ τὴν τοῦ σταυροῦ κατὰ-
» λυσιν ἡνομήκασιν, ὃν ἐπινώτιον ἔφερον, τοῦτον πρὸ
» ποδῶν τιθέναι μὴ φρίττοντες, διὰ χρυσίον βραχὺ

(α) Ὅρα τὴν Χρονικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν, σελ. 757 κ. ἐφ.
καὶ τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, σελ. 774 κ. ἐφ. ἐκδ. Bonn. Ἐάλω
δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις τῇ 1204 ἔτει, Ἀπριλίου 12, κατὰ
τὸν ἱστορικὸν τοῦτον καὶ τὸν Δούκαν.

» καὶ ἀργύριον καὶ μαργαρίτας ἐγκολπιζόμενοι,
 » τὸν πολύτιμον μαργαρίτην Χριστὸν ἠθετήκασιν,
 » τοῖς ἐναγέστατοις τῶν ζώων τὸν παναγέστατον
 » διασπείραντες. Οἱ δ' ἐξ Ἰσμαὴλ οὐχ οὕτως, ὅτι
 » μὴ καὶ πάνυ φιλανθρώπως καὶ προσηνῶς τοῖς ἐκ
 » τοῦ γένους αὐτῶν προσηνέχθησαν, τῆς Σιών κα-
 » τισχύσαντες » (α). Καὶ ὄντως ὑπέρτεροι τῶν Ἀγα-
 ρηνῶν (ἐκ περιουσίας πάντως φιλοτιμίας ἱπποτικῆς!)
 ἐφάνησαν ἐν πᾶσι τοῖς ἐναγέσιν αὐτῶν ἔργοις, κατὰ
 τε τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ὠμότητα. Μὴ καρσεθέντες
 δὲ ἐκ τῆς συλήσεως τῶν ναῶν τοῦ ὑψίστου, ἐκ τῆς
 διαρπαγῆς ἀπαξάπλως τῆς πόλεως, ἐκ τῆς λυσσο-
 μανοῦς καθαιρέσεως τῶν πρὸς διακόσμησιν τῆς πό-
 λεως ἀνεστηλωμένων ἀριστουργημάτων τῆς προγο-
 νικῆς ἡμῶν τέχνης, ὧν τὰ μὲν συνεχώνευσαν, τὰ δὲ
 συνέτριψαν (β), μετεκίνησαν ἀσεβῶς καὶ αὐτὴν ἔτι
 τὴν κόνιν τῶν νεκρῶν, τυμβωρύχον ἐπιβαλόντες
 χεῖρα ἐπὶ τὰς τῶν βασιλέων θήκας. Ἀλλὰ τίνα ἄρά
 γε τὰ ἰδίως ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας πε-
 πραγμένα ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν χριστιανῶν; Ἀ-
 κούσωμεν τοῦ αὐτοῦ ἱστορικοῦ: « Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ
 « νεῷ τοῦ μεγίστου ἡσθενημένα, οὐδὲ ἀκοαῖς εἰσιν
 « εὐπαράδεκτα. Ἡ μὲν θυρὸς τράπεζα, τὸ ἐκ πα-
 « σῶν τιμίων ὑλῶν σύνθεμα συντετηγμένων πυρὶ,
 « καὶ περιχωρησασῶν ἀλλήλαις εἰς ἐνὸς ποικιλο-
 « χροῦ κάλλους ὑπερβολὴν, ἐξαισίου τῷ ὄντι καὶ
 « ἀξιαγάστου παρ' ἔθνεσιν ἄπας, κατετεμαχίσθη
 « καὶ διεμερίσθη τοῖς σκυλευταῖς, ὥσπερ καὶ πλοῦ-
 « τος ἅπας ὁ ἱερός, ὁ τοσοῦτος τὸ πλῆθος καὶ τὴν
 « ἀγλαΐαν ἀπέραντος. Δεῖσαν δ' ἐκκαμισθῆναι, καθά
 « τινὰ σκύλα, τὰ παναγῆ σκεῖνη καὶ ἐπιπλά, τὰ τὴν
 « χάριν καὶ τὴν τέχνην ἄμαχα, καὶ τὴν ὑλὴν σπά-
 « νια, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ δόκιμον ἀργύριον, ὃ τὸν τοῦ βή-
 « ματος θριγκὸν, καὶ τὸν, οἶον ἐκπλήξαι, ἄμβωνα,
 « καὶ τὰς πύλας περιήμπισχε, καὶ εἰς παμπόλλους
 « ἄλλους κόσμους περιτέτμητο, χρυσῷ περιτρεχό-
 « μενος ἅπας, ἡμίονοί τε καὶ ὑποζύγια σεσαγμένα
 « μέχρι τῶν ἀδύτων εἰσῆγοντο τοῦ νεῷ, ὧν ἕνα δι-
 « ωλισθηκότα, μηδ' ἐπὶ ποδῶν στήναι δυνάμενα,
 « διὰ τὴν τῶν ἐπιπέδων λίθων στιλπνότητα, μα-
 « χαίραις ἐξεκεντήθησαν, ὥς ἐκ τῆς τῶν χολάδων
 « κόπρου καὶ τοῦ προχυθέντος αἵματος τὸ θεῖον μο-
 « λυνθῆναι δάπεδον. Ἀλλὰ καὶ γυναικαρίον τι σε-
 « σωρευμένον ἁμαρτίαις, Ἐριννύων ζάκορον, δαιμό-
 « νων πρόσπολον, ἀρρήτων τε γοητειῶν καὶ ἐπιρ-
 « ρήτων ἐπωδῶν ἐργαστήριον, καταστρηνιάσαν Χρι-
 « στοῦ, ἐπὶ τοῦ συνθρόνου ἵζησαν, κεκλασμένον ἄ-
 « φῆκε μέλος, καὶ πολλάκις περιδινθὲν εἰς ὄρχησιν

(α) Αὐτόθ. σελ. 761.

(β) Ἴδε τὰ ἰδίως περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Κωνσταν-
 τινουπόλεως παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἱστοροῦμενα, σελ. 885 κ. ἐφ.

τῷ πόδε παρενεσάλευε» (α). Καὶ μηδεὶς διαπιστεῖτω
 περὶ τῆς τῶν ἱστορουμένων ἀληθείας· οὐ μόνον γὰρ ὁ
 σοφὸς Ἡρένιος (Heereu) ἀποδείκνυσιν ἐκ παραθέ-
 σεως δυτικῶν συγγραφέων τὸ τοῦ Κωνειάτου ἀξιό-
 πιστον (β), ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, ὁ γεναρὸς
 Μουστοξύδης ἐπισφραγίζει, λαμπροτάτην παρατι-
 θεὶς μαρτυρίαν αὐτοῦ δὴ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς
 Κωνσταντινουπόλεως παπεύοντος ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ
 Ῥώμῃ Ἰννοκεντίου τοῦ Γ', ἔχουσιν οὕτω: « Grae-
 corum Ecclesia, quae in Latinis nonnisi pro-
 ditionis exempla et opera tenebrarum, aspexit,
 ut merito illos abhoreat plusquam canes » ἦτοι:
 « Ἡ τῶν Γραικῶν Ἐκκλησία, ἡ θεωροῦσα ἐν Λατί-
 νοις τόσα προδοσίας τεκμήρια καὶ σκότους ἔργα,
 δικαίῳ τῷ λόγῳ μισεῖ αὐτοὺς ὡς σκύλους » (γ).
 Καὶ ὅμως οἱ μηδὲν πιστὸν ἡγούμενοι, οἱ μηδὲν ἱε-
 ρὸν, μηδὲν ὁσιον ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, οἱ ἀπειράκις πα-
 ρασπονδήσαντες πρὸς τοὺς τῆς Κωνσταντινουπό-
 λεως αὐτοκράτορας, καὶ τοὺς ἰδίους ὄρκους ὡσεὶ λά-
 χανα καταφαγόντες, ἐνεκάλουν ἐπὶ ἀπιστίᾳ τοὺς
 Ἕλληνας, « Graeca fides, mala fides » παροιμια-
 ζόμενοι !!

Τούτων οὖν τῶν παλαμναίων ἐκδιωχθέντων τῆς
 Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' Ἀλεξίου ἐκείνου τοῦ Στρα-
 τηγοπούλου (δ), εὐθὺς ἐπελάβετο ὁ αὐτοκράτωρ Νι-
 χαῆλ Παλαιολόγος τὰ κατεστραμμένα τῆς πόλεως
 ἐπανορθοῦν, τοὺς τε ἱεροὺς ναοὺς ἀνακαινίζειν καὶ
 καλλωπίζειν, καὶ τᾶλλα τὰ βασιλικὰ ἐπισκευάζειν
 οἰκοδομήματα. Πρώτιστα δὲ πάντων, οἷα εἰκός, τὴν
 γύμνωσιν ὄρων καὶ τὴν ἄλλην ἐρημίαν τοῦ ναοῦ τῆς
 τοῦ Θεοῦ Σοφίας, οὐ μόνον σκευῶν ἱερῶν καὶ ἐπί-
 πλων ἀναθήμασιν αὐτὸν καθωράισεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς
 συντήρησιν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ διακονούντων
 κληρικῶν, ἀκίνητά τινα ἀφωσιώσαστο κτήματα, μετὰ
 καὶ ἄλλων ἔτι προσόδων, περὶ ὧν πάντων καὶ τὸ
 παρὸν ἀπελύθη παρ' αὐτοῦ χρυσόβουλλον. Εὗρηται
 δὲ τοῦτο ἐν τῷ ΓΕΤ' χειρογράφῳ τεύχει τῆς Πατ-
 ριακῆς βιβλιοθήκης, ἐξ οὗπερ ἀναλεξάμενος ἐκδί-
 δωμι ὧδε, προσθεὶς καὶ ὀλίγας τινὰς σημειώσεις (ε).

Ι. ΣΑΚΚΕΛΙΩΝ.

(α) Αὐτόθ. σελ. 762.

(β) Βλ. Ἑρμ. Λόγ. ἐτ. 1820, σελ. 401.

(γ) Βλ. Ἀνδρ. Μουστοξύδου Ἐπιστολὴν περὶ τῶν τεσσά-
 ρων ἱππῶν τῆς ἐν Βενετίᾳ βασιλικῆς τοῦ ἀγίου Μάρκου,
 μετάφρ. Γ. Ἀσάνη, σελ. 29.

(δ) Τῷ 1261, Ἰουλίου 25, κατὰ τὸν Παχυμέρη, βιβλ.
 Β', κεφ. κζ'.

(ε) Τὸ εἰρημένον τεῦχος γεγραμμένον ἐπὶ βαμβάκινου
 χάρτου, εἰς φύλλον, περὶ τὴν 1Ε' ἑκατονταστηρίδα, καὶ ἐκ
 φύλλων συγχείμενον 435, περιέχει τὰς τοῦ Ζωναρᾶ Ἐξή-

Ἰσον Χρυσοβούλλου γεγονότος τῇ μεγάλῃ
τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τοῖς ὠρη-
θεῖσιν αὐτῇ κτήμασιν.

† « Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών· εὐφραίνου
θύγατερ Ἱερουσαλήμ· περιεῖλε Κύριος τὰ ἀδική-
ματά σου· λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου,
καὶ οὐκ ὄψει κακὰ οὐκέτι! Κύριος ὁ Θεὸς ἐπάξει
ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην, καὶ καινίσει σε ὡς ἐν ἡμέρᾳ
ἐορτῆς. » Σοφονίου τοῦ θαυμαστοῦ προφήτου τὰ
ῥήματα, ἃ πρὸς τὸν καινισμόν τῆς πάλαι Σιών διε-
μελῶδει σκιρτῶν, ἐπὶ τὴν ἐκ Βαβυλώνας πρὸς τὴν
πόλιν Ἱερουσαλήμ ἐπάνοδον τῷ πνεύματι διωπτρί-
ζετο, τὴν ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν λύτρωσιν προαγορεύων
τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν μηκέτι τῶν κακῶν εὐαγγελιζό-
μενος προσδοκίαν (α). Ἡ δὲ βασιλεία μου πρὸς τὰ
κατὰ σκοπὸν αὐτῇ μεθαρμοσασμένη, ταῦτα νῦν προς-
φυῶς ἐν προοιμίῳ τοῦ παρόντος Χρυσοβούλλου λό-
γου προανατάσσεται· εὐκαιρον γὰρ ὡς ἀληθῶς τῇ
βασιλείᾳ μου ἤδη πρὸς τὴν μεγίστην Ἐκκλησίαν τοῦ
Θεοῦ, τὴν προκαθημένην τῶν ἄλλων, καὶ ὡς μη-
τροπόλεων τιμωμένην ὄντως μητρόπολιν, τὸ Χαῖ-
ρε καὶ τὸ Εὐφραίνου περιχαρῶς διχμελῶδειν· ἦν
καὶ εἰς νέαν Σιών, καὶ εἰς νέαν Ἱερουσαλήμ καθιστο-
ρήσει ὁ λόγος, καὶ ἀρμοδίως ἐρεῖ ἐπ' αὐτῇ, Περιεῖ-
λε Κύριος τὰ ἀδικήματά σου· λελύτρωταί σε ἐκ
χειρὸς ἐχθρῶν σου, καὶ οὐκ ὄψει οὐκέτι κακὰ, ἐπεὶ
Κύριος ὁ Θεὸς σου εὐφροσύνην ἐπήγαγεν ἐπὶ σὲ,
καὶ ὡς ἐν ἐορτῇ ἡμέρᾳ καινίσει σε. Ναὶ γάρ, ὁ
τῶν δυνάμεων Κύριος, καὶ γὰρ, ὁ τῶν θαυμασίων
Θεὸς περιεῖλε ταύτης τὰ ἀδικήματα, καὶ ἐκ χειρὸς
ἐχθρῶν αὐτὴν ἐλυτρώσατο· καὶ νῦν οὐκ ἐν θυσιαῖς
ἀμνῶν, οὐδὲ ἐν αἵματι μόσχων, ὡς ἐν τῷ ναῷ τῆς
πάλαι Σιών, ὁσμήν εὐωδίας ἐπ' αὐτῇ ὁσφραίνεται.
Κύριος, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ ἀληθινοῦ θυσίᾳ, ἀλλ' ἐν αἵ-
ματι ζωηρόν τῆς τοῦ νοητοῦ μόσχου πλευρᾶς,
τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, οἱ τῶν θυσιῶν ἐπ'
αὐτῇ ἐνδεδεχισμοὶ συντελοῦνται. Λελύτρωταί μὲν
οὖν ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν αὐτῇ, οὐχ' ὧν ἡ πάλαι Βαβυ-
λωνίων, ἀλλὰ τῶν Ἰταμῶν Ἰταλῶν, ὧν τὸ ἔθνος, τοῦ
Βαβυλωνίου δράκοντος χεῖρον, ναυσιπόροις ἐρπύσαν
κατ' αὐτῆς ἐλιγμοῖς, χρόνος ἤδη μακρὸς, τοὺς φω-
λεοὺς τῶν αὐτῆς σκηνωμάτων ὑπέδου, καὶ πρὸς τὰς
καταδύσεις τῶν αὐτῆς ἐπαύλεων διελιζάμενον, πᾶν

γῆσεις εἰς τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς Κανόνας τῶν
ἀγίων Ἀποστόλων, κτλ. μεθ' ἧς περιλαμβάνονται
καὶ τινὰ ἄλλα, οἷον Νεκρὰ βασιλέων, Σημειώματα πατρι-
αρχικά καὶ συνοδικά, Ὑπομνήματα, Τόμοι συνοδικοί, Χρυ-
σοβούλλοι λόγοι, κτλ. ἅτινα πάντα εἰσὶν ἐν λεπτομερεὶ κα-
τελεγμένα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἀναγραφῇ.

(α) Γ'. 14. — 17.

εἴτι τῶν κοσμοῦντων εὔρεν αὐτὴν, εἰς ἐρήμωσιν ἔ-
θετο καὶ ἀφανισμοὺς· ὧν δὲ ἐρημώσεων καὶ ἀφανι-
σμῶν τὸ πλῆθος ἅμα καὶ μέγεθος καιροῖς ἰδίους ἀρ-
κούντως ἄλλοι διετραγώδησαν (α). Τὰ δὲ νῦν ἐορ-
τῆς ἡμέρα καὶ πανηγύρεως· καινίζεται γὰρ ἤδη καὶ
ἀνανεοῦται τὰ κατ' αὐτὴν· καὶ ἐπεὶ ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ
ἀγαθότητα ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις τὸν αὐτοῦ ἔλεον
τῇ βασιλείᾳ μου ἐπικρουνίσας Θεός, ὑπηρετήν καὶ
νῦν τοῦ καινισμοῦ τούτου καὶ τῆς ἀνανεώσεως ταύ-
της τὴν βασιλείαν μου ἀνέδειξε, δεῖν ἔγνω ἡ βασιλεία
μου, μὴ ἐν οἰκοδομαῖς μόνον τῆς νέας ταύτης Σιών,
τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, μὴ ἐν μόνοις ἀναθήμασι σκευῶν
ιερῶν καὶ ἀγίων ἐπίπλων τὸν καινισμόν ἐπισπεῦσαι
καὶ τὴν ἀνανέωσιν ἀπεργάσασθαι, ἀλλὰ γὰρ δὴ καὶ
ἐπὶ τοῖς αὐτουργίαις (β), καὶ ἐπὶ τοῖς κτήμασιν,
ἐξ ὧν ἐτήσιοι πρόσοδοι τοῖς τοῦ Θεοῦ ἐπιγίνονται
λειτουργοῖς, καὶ, ὡς ἐν καινισμῷ καὶ ἀνανεώσει τινί,
Χρυσόβουλλον ἐπορέξαι αὐτῇ λόγον· ἃ γὰρ ὑπὸ τῶν
πάλαι βασιλέων ἦσαν αὐτῇ δικαιώματα ἐν προστάγ-
μασι καὶ ἐν χρυσοβούλλοις αὐτῇ συναπώλοντο τοῖς
δὲ ἃ καὶ ὑπὲρ ὧν συνετελοῦντο, κατὰ καιροῦς τῆς
λατινικῆς δυναστείας ἔργον γενόμενα.

Ἐπορέγει τοίνυν ἡ βασιλεία μου τὸν παρόντα
Χρυσόβουλλον λόγον αὐτῆς τῇ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ
τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἀρχὴν τινα καὶ θεμέλιον ὡς-
περ ἄλλης οἰκοδομῆς, τῆς ἐπ' αὐξήσει προσόδων ἐκ-
κλησιαστικῶν, ἧς καὶ ἐπήρξατο ἡ βασιλεία μου, καὶ
ἐφ' ἣ προσεποικοδομήσκει, σὺν Θεῷ δὲ εἰρήσθω, καὶ
διανοεῖται, καὶ προθυμεῖται, καὶ ἦν εἰς κάλλος ἅμα
καὶ μέγεθος αὐξήσθηναι καὶ ἐκταθῆναι παρὰ τῶν
μεθ' ἡμᾶς τὸ κράτος διαδεξομένων καὶ τὴν ἀρχὴν
ἡ βασιλεία μου ἐπέυχεται. ἵνα δὲ δῆλον εἴη ὅποι τε
τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὄριστο, ἥνικα Θεὸς τῇ
πολλῷ περὶ ἐμὲ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τὴν ἐπιστημα-
ναρχίαν αὐτῆς μετὰ τοῦ κράτους καὶ τῆς ἀρχῆς τῇ
βασιλείᾳ μου ἐπίστευσε, καὶ ὅποι προεχώρησαν ἐφ'-
εξῆς, ἄχρι καὶ τῆς εἰς τὴν βασιλεύουσάν τὴν δε ἀ-
ποκαταστάσεως ἢ ἐπανακλήσεως ἡμετέρας, καὶ ὅποι
μετὰ τὴν ἐπὶ τῇδε θεοσυγκρότητον ἡμετέραν ἐπὶ
οδὸν, ἐξεμετρήθησαν καὶ διεσχοινίσθησαν, δεῖν ἔγνω

(α) Πλὴν τῆς τοῦ Χωσιάτου ἱστορίας, οὐδενὸς ἄλλου
μονοῦ τίς ἐπὶ τῇ τῆς ἀλώσεως συμφορᾷ ἀπεσώθη ἄχρις
ἡμῶν· Ἀλλ' ἴτως λανθάνουσι πού τινες βιβλιοθηκῶν τοιαῦ-
ταί τινες ἀνέκδοτοι κεῖμεναι.

(β) Αὐτουργίον ἔλεγον οἱ Βυζαντινοὶ πᾶν εὐπρόσδοον
κτῆμα, ὡς φησι Ζωναρᾶς ἐν Καν. 16' τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ 5'
Ζ' οἰκοῦμεν. Συνοδου. Ὁ δὲ Βαλσαμὼν ἐρμηνεύει πλατύ-
τερον τὴν λέξιν ἐν τῇ αὐτῇ κανόνι: « Αὐτουργία εἰσι τὰ ἐξ
αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ οἷον οἰκοθεῖν, διδόντα τοὺς καρ-
ποὺς· ὡς αἱ ἀλικαί, οἱ ἐλεῶνες, οἱ ἀμπελῶνες, οἱ λιθαδιαῖοι
τόποι, οἱ ὑδροόμυλοι, τὰ κεραμαρεῖα, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τοι-
αῦτα » [Βλ. Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερ. Καν. ὑπὸ Γ'. Πάλ-
λη καὶ Μ. Ποτλῆ. Τόμ. Β' σελ. 393 ἐφ.].

ἡ βασιλεία μου τῷ παρόντι Χρυσοβούλλῳ λόγῳ αὐτῆς ἐγκατατάξαι ταῦτα κατ' ὄνομα. Οὐχ' ἵνα δὲ φιλότιμόν τις ἡμῖν ἐπιγράψαι γνώμῃν, τὴν προτοῦ στενοχωρίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, καὶ τὴν ἐφεξῆς περικοπὴν τούτων διατρανοῦμεν· τί γὰρ ἂν τις καὶ προσενέγκοι κατ' ἀξίαν, ὃν ἔσχεν ἀπὸ Θεοῦ, εἴπερ ἀξίως μὲν οὐδένα, δικαίως δὲ μόνον τιμῇν τὸν Θεὸν δεδιδάγμεθα· ἀλλ' ἵνα τὴν προγενομένην τῶν πραγμάτων ὕφεσιν διηγοῦμενοι, τὸν ἐπιγεγνημένον ἡμῖν τοῦ ἐλέους Θεοῦ παραστήσαιμεν πλατυσμόν.

Εἶχε μὲν τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰκητόρας ἡ ἐξορία καὶ τῆς πατρίδος ἡ ἀπανάστασις, καὶ τὸ κραθὲν αὐτοῖς κόνδυ, δι' ἁμαρτιῶν ἐκτισιν πάντως ὑπερχεῖλες αὐτοῖς ἐκεράσθη, καὶ ὁ πικρασμὸς αὐτοῦ ὥσει ὕδωρ ἐν τοῖς ἐγκάτοις ἐξεκενώθη αὐτῶν· καὶ ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὴν ἄλλοτρίαν ὥκει· καὶ ὁ τοῖς ἄλλοις πρὶν τὰς μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπὰς φιλοτίμως παρέχων, ἐπικτήτους αὐτὸς εἰς διατριβὴν ἐπαύλεις ἐλάμβανε· καὶ ἡ τῆς Νικαίας μητρόπολις εἰς κάθισμα πατριαρχικόν, καὶ κλήρου παντὸς πατριαρχικοῦ καταγώγιον διεγινώσκετο· καὶ τὰ πρὶν ὀλιγοπάροχα τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς κτήματα καὶ αὐτούργια ὑφ' ἐν ὁμοῦ παρεσύρησαν τῇ καιρικῇ δυναστείᾳ, καὶ τῆς δεσποτείας αὐτῶν διωλίσθησαν, καὶ πλέον οὐδὲν τῷ πατριάρχῃ καὶ τῷ κλήρῳ εἰς οἰκονομίαν τότε προσῆν, ἢ μόνῃ ἡ τῆς μητροπόλεως πρόσδος. Ὁ δὲ τοῦ ἐλέους Θεός, ὁ πικιδεύων δικαίως, καὶ φιλανθρώπως ἰώμενος, ὁ ἐπὶ τῷ συντριμμῷ τὴν ἀνάπλασιν, καὶ ἐπὶ τῷ παταγμῷ καὶ τῇ ἐντεῦθεν πέδῃ τὴν ἐλευθερίαν παρέχων, πολλοῖς μὲν ἰδρῶσι καὶ πόνοις τοῦ μακαρίτου βασιλέως ἐκείνου κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι, οὐκ ὀλίγοις δὲ ἀγῶσι καὶ μόχθοις τοῦ μετ' αὐτὸν τὰ ῥωμαϊκὰ διαθύναντος σκηπτρα κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα, πύδοντο, τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀρχὴν ὥσπερ λαμβάνειν τινὰ ἐπὶ προσέδοις καὶ ἀναλώμασιν. Εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ μητροπόλει Νικαίας ὁ μακαρίτης βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ Λάσκαρις κύρις Θεόδωρος τὰ κατὰ τὸν πατριαρχεῖον ἀφῆκε, μηδὲν αὐτὸς προσθέμενος οἰκοθεν, ἅτε ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων στενοχωρίας ὥσπερ ἀγγόμενος, καὶ τοῖς συνεχέσι τῶν πολέμων ἐμποδιζόμενος, ἀλλ' οἱ κόποι καὶ ἀγῶνες αὐτοῦ, τοῖς τοῦ μακαρίτου βασιλέως κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα οὐκ ὀλίγην παρέσχον τὴν ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συγκρότησιν πράγμασιν.

Ἄμα τε γοῦν ὁ βασιλεὺς οὗτος κύρις Ἰωάννης ὁ Δούκας τὴν τῶν ὀπτιμάτων χώραν (α) ὑπὸ τὴν ῥω-

μαϊκὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ ἅμα τὸ κατὰ τὸ τοιοῦτον θέμα χωρίον, τὸ ἐπιλεγόμενον ἡ Τρίμμαια, τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ καθιέρωσε, πρώτην αὐτῇ ἀπαρχὴν τῶν παρ' αὐτοῦ ἀναθημάτων, διὰ τὸ εἶναι ποτὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαίων, ποιησάμενος, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸ ἀγριδίων καὶ προαστείων, ἦγουν τοῦ χωρίου τῆς Βασγούλας, τῆς παλαιᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Φωτίου, καὶ τῆς ἐν τῇ Δεδώρᾳ γενομένης [γρ., ἱσ. γινομένης] πανηγύρεως· σὺν τούτοις καὶ τοὺς γενομένους ἀποίκους τοῦ τοιοῦτου χωρίου Τριμμαίης, καὶ προσκαθημένους ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐν τόπῳ τῷ λεγομένῳ Ζωρίου. Εἶτα τοῦ πλατυσμοῦ τῆς ἀρχῆς πλέον ἐφαπλουμένου, συνερηπλοῦτο οἱ καὶ τὰ τῶν ἀπαρχῶν· καὶ ἡ τοῦ Ἡρακλείου σύμπασα χώρα εἰς ἀπαρχάς, ὃν ἔσχε θεόθεν αὐτὸς τῆς λατινικῆς ἀναρρύσασθαι δυναστείας πόλεων καὶ χωρῶν, παρ' αὐτοῦ προσετέθη μετὰ τῆς παρχίου σκάλας αὐτῆς, καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ ἀγριδίων, τῆς Πύργους, τοῦ Μειζοτέρου, τοῦ Κουλέλη, τοῦ Μελισσῶνος, καὶ τοῦ παρὰ τῶν Ἡρακλειωτῶν ἀνεγεγνημένος ἐν τῇ Μεγαλόφῳ κάστρου, καὶ τῶν ἐν τῷ περιόρῳ τούτου παραπροαστείων, καὶ πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτοῦ, τῶν χωραφίων, τῶν μυλώνων, καὶ αὐτῆς δὴ τῆς κατὰ τὸ Βρουλλοῦδιον νομῆς αὐτοῦ καὶ περιουχῆς. Ἐφεξῆς ἡ κατὰ τὸ Παραλίμνιον τῆς Νικαίας προστίθεται χώρα, ἣν, τοῦ κυρ Γεωργίου, οὕτω πως ὁ ἐγγχώριος ὀνομάζει, μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν προαστείων τε καὶ ἀγριδίων, τοῦ Εὐβούλου, τῆς Ὀστρέας, τοῦ μέρους τοῦ χωρίου τῆς Χαλκαγκώμεως, τῆς παλαιᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου κλήματος, καὶ τῶν ἐτέρων αἰκῶν παλαιαχωρίων· σὺν αὐτῇ δὲ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ περιόρῳ αὐτῆς ἐλαϊκοῦ ἀγροῦ, τοῦ εἰς δέκα συμποσυνόμενου μερίδας ἐν τῷ τῆς εἰσόδου καιρῷ, αἱ τρεῖς μερίδες· ἅτε τῶν ἐπιλοίπων μερίδων πέντε μὲν παρὰ τῷ βασιλικῷ βεστιαρίῳ (α) εἰσδιζομένων, μιᾶς δὲ παρὰ στρατιώτῃ τινὶ τῶν Νικαέων εὐρισκομένης, καὶ τῆς ἐτέρας παρὰ τῆς βασιλικῆς γυναικείας Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου καταχομένης.

Ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς οὗτος τῆς προσκαίρου βασιλείας τὴν αἰώνιον ἀνταλλάττει, καὶ μετατίθεται ὅποι τὰς ἀμοιβὰς τῶν ὑπὲρ τοῦ ὁμοφύλου καμάτων καὶ ἀμεστρήτων μόχθων ἐκδέχεται. Ὁ δὲ υἱὸς ἐκείνου καὶ βασιλεὺς κύρις Θεόδωρος Δούκας ὁ Λάσκαρις τὰ σκηπτρα καὶ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται, καὶ, καλῶς καὶ οὕτως ποιῶν, καὶ θεοφιλῶς τοῖς πατρικοῖς ἐπὶ θεοσεβείᾳ ἐπόμενος ἔχνηςι, προστίθεται τοῖς εἰς τὸ θεῖον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναθήμασι, τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ τῇ Κοκκειανῇ παροίκους, τὸ χωρίον τῶν Λοιπῶν, τὸ χωρίον τοῦ Βαϊούλου, μετὰ τῆς ἐν τῷ κάμπῳ τῶν

(α) Ἡ τῶν ὀπτιμάτων χώρα, ἣτις καὶ ἴδιον ἀποτελεῖ θέμα, ἔκειτο ἐπὶ τῆς Ἀσίας, περιλαμβάνουσα πρὸς ταῖς ἄλλαις πόλεις καὶ τὴν Νικομήδειαν [βλ. Κωνστ. Πορφυρογεν. Περὶ θεμ. Βιβλ. Α'·].

(α) Ἀπὸ τοῦ λατίν. Vestiarium (ἑλλην. Ἱματιοφυλάκιον), ἐνθα δηλονότι ἡ βασιλεία ἀπέκειτο ἐσθῆς.

Μορμηνῶν διαφερούσης αὐτῷ ἀνέκαθεν γῆς, τὰ ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Μόρμου ἐκκλητορικὰ δίκαια, καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀέρα ἅπαντα τῆς Ἐκκλησίας δίκαια, ἦγουν τὸ ἀνήκον τῇ Ἐκκλησίᾳ μέρος ἀπὸ τοῦ χωρίου τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Κερδωνέας παροίκους, τοὺς ἐν τῇ Διφυλίᾳ, καὶ τὴν παραδοθείσαν ἐν τῷ Ἀέρι γῆν, μετὰ παντὸς δικαίου καὶ προνομίου τῶν εἰρημένων ἁπάντων.

Εἶτα τῶν βασιλικῶν σκηνῶν πρὸς βασιλικὰς οὗτος μετασκηνοί, τῶν φθειρομένων πρὸς τὰς ἀφθάρτους, καὶ ἡ γαληνότης ἡμῶν παρὰ Θεοῦ, τοῖς περὶ ἡμᾶς ἀφάρτοις αὐτοῦ οἰκτιρμοῖς, ἐπὶ τὸν τοῦ κράτους θρόνον ἀναβιβάζεται. Καὶ δῆτα προστίθεται, οἷς εὗρεν ἡ βασιλεία μου, εἰς οἰκονομίαν προσοῦσι τῷ λειτουργικῷ τοῦ Θεοῦ τάγματι, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν περίορον τοῦ κυρ Γεωργίου ἀγροῦ, τὰς, ὡς ἀνωτέρω περ εἴρηται, τῷ βασιλικῷ βεστιαρίῳ εἰσοδικιζομένας πάντε μερίδας ἐφεξῆς τὸ χωρίον τὸ Βρουέλλιον, ἅμα τῷ ἐκείσε ἐλαϊκῷ ἀγρῷ καὶ παντὶ δικαίῳ αὐτοῦ χερσαίῳ τε καὶ θαλασσίῳ· εἶτα τὴν τοῦ Βοροκεντίου σύμπασαν χώραν, σὺν τῇ παραλίῳ αὐτῆς σκάλα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὴν χωρίοις τοῦ Τοξότου καὶ τοῦ Πλατανιστοῦ, μετὰ παντὸς δικαίου αὐτῶν καὶ πάσης νομῆς χερσαίας τε καὶ θαλασσίας. Εἶτα, νεύσει τοῦ κρείττονος, ἡ βασιλεία μου εἰσελθοῦσα τὴν Κωνσταντίνου, ἀφ' ἧς ἁμαρτία Ῥωμαίους ἀπήλασε, καὶ εἰς τὴν Θεοῦ ἔλεος αὐτοῦ ἐπανήγαγε, πρὸ τῶν ἄλλων καὶ ὑπὲρ τὰ ἄλλα, ἐν ἐπιμελείᾳ ὅτι μεγίστη ἐποιήσατο, Θεῷ τὰς ἀπαρχὰς τῆς ἐπὶ τῇ ἀναρρύσει τῶν Ῥωμαίων παρὰ τῆς βασιλείας μου γεννησομένης ἀποκαταστάσεως ἐπὶ τοῖς γονικοῖς αὐτῆς κλήροις, ἐνδείξασθαι. Ὅτι γὰρ ἡ βασιλεία μου σκοποῦ γέγονε, τοὺς υἱοὺς καὶ ἐγγόνους τῶν τῆς Κωνσταντίνου ἀπελαθέντων Ῥωμαίων ἐγκαταστήσαι τοῖς πράγμασιν, ὧν τὴν ἐν βαρβαρικῇ δυναστείᾳ στέρησιν οἱ πάπποι καὶ πατέρες ὑπέμειναν, καὶ κληρον εὐνομον [γρ. ἱσ. ἐντομον] αὐτῆς ἀνανεώσασθαι, ὅν χειρὸς παρανόμου σπάθη διέκοψεν, ἀπὸ Θεοῦ τέως ἀρξασθαι δίκαιον ἔκρινεν. Εἰ γὰρ φρονήσεως, κατὰ Σολομῶντα, τὸ εἰδέναι τίνος ἡ χάρις, πῶς ἂν ἄλλως ἢ οὕτω ἡ βασιλεία μου τῆς ἐπὶ τῇ ἀναρρύσει διανομῆς τῶν πραγμάτων ἀπῆρξατο; Καὶ Θεοῦ γὰρ τὴν χάριν ταύτην ἡ βασιλεία μου οἶδε, καὶ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν προσάγει, καὶ Θεῷ τὴν ἐπὶ τούτοις ποιῆται ἀνθομολόγησιν.

Τοίνυν καὶ διὰ ταῦτα, κληροδοτᾷ πρῶτως τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ χώραν, ἣν πολὺς καὶ ὅσος τῆς ἐξορίας χρόνος αὐτῆς ἀπασχολήσας· καὶ ἡ χώρα τῶν Ἀγιοσοφικῶν ἐστὶ χώρα, ἀκριβὲς τῆς πάλαι δεσποτείας γνώρισμα τὴν κλήσιν ἐς δεῦρο διατηροῦσα, μετὰ πάντων τῶν δικαίων αὐτῆς χερσαίων τε καὶ θαλασσίων, ἦγουν αὐτὴν τὴν χώραν τοῦ Ἀρτεμισίου,

καὶ τὰ ὑπ' αὐτὴν χωρία, τὸ Θερμὸν, χωρίον δηλαδὴ, καὶ τὸν Λοῦλον, μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτῶν καὶ νομῆς, καὶ τῆς ἐν τούτοις ἐξαλειμματικῆς γῆς, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὰ προαστείων καὶ παραπροαστείων· πρὸς τούτοις, τὸν πόρον, τὸ κομμέριον, τὸ εὐνόμιον [ἱσ. γρ. ἐντόμιον], τὸ τοπιατικόν, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἐκτὸς προνοιῶν διδόμενα κεφάλαια, τὸ τῶν πλωτῶν, τὸ τῆς ἀγάπης, καὶ τὸ τῆς σιταρκίας. Ἐπὶ τούτοις, καὶ τὰ ὑπὲρ πακτωτικοῦ διδόμενα ἀπὸ διαφόρων χωρῶν καὶ προσώπων, ἦγουν ἀπὸ τῆς Σμύρνης, καὶ τῆς χώρας τοῦ Κουκούλου, καὶ ἁπλῶς ἅπαν δίκαιον καὶ νομὴν ἀρχαίαν καὶ νέαν τῆς τοιαύτης χώρας. Ἐπὶ τούτοις, τὸ ἐν τῷ δυτικῷ μέρει τῆς Προποντίδας χωρίον τοῦ Βραχοφάγου (α), μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτοῦ καὶ νομῆς, καὶ τοῦ κατέναντι θαλασσίου δικαίου, τοῦ ἐν τῇ περιοχῇ τούτου ἐποχοτοπίου, καὶ τῶν δύο ὁστρεΐδαρεθῶν σὺν αὐτῷ δὲ, καὶ τὴν παλαιὰν Μονὴν τοῦ κυροῦ Ἀλεξίου, μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς, καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἀμπελώνων, καὶ τῶν θαλαττίων καὶ χερσαίων δικαίων αὐτῆς, πρὸς δὲ, καὶ τῶν ἐτέρων ἀμπελίων τῶν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Ἀγγελίνης. Ἐφεξῆς δὲ καὶ τὰ κατὰ δύσιν χωρία, τὸ τε τοῦ Πασπαρᾶ καὶ τὸ τοῦ Οἰκονομείου (β), σὺν τῷ ζευγηλατείῳ τῇ Πτελέᾳ, μετὰ πάντων τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτῶν, ἡ βασιλεία μου προσεπιτίθησιν· ἐφ' οἷς, καὶ τὸ ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως κηπωρεῖον τοῦ Κοντοσκέλης (γ), μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτοῦ καὶ νομῆς· ἔτι δὲ καὶ τὰ γύρωθεν τοῦ περιόρου τοῦ περιωνύμου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας, καὶ τὰ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς αὐλῆς τοῦ Ἀδγουστειῶνος καὶ τῆς καμάρας τοῦ Μιλίου (δ) εὐρισκόμενα οἰκήματα (καθὼς ὁ ἐπὶ τούτοις

(α) Χωρίου Βραχοφάγου μνεία γίνεται καὶ ἐν σιγίλλῳ Νεῖλου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τῷ 1381 ἐτεῖ ἐκδομένῳ [Βλ. Acta Patriarchat. Constantinopolit. τόμ. Β', σελ. 64.].

(β) Ἀρμωτέρων τῶν χωρίων τούτων τὴν παραχώρησιν εἶχεν ἐξαιτησάμενος παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐν ἐτεῖ 1367 ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Παλαιολόγος, διὰ βασιλικὴν τινα χρεῖαν· ἀλλ' οὐκ ἐνέδωκε τῇ τοῦ βασιλέως αἰτήσῃ ὁ πατριάρχης Κάλλιστος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν σύνοδος, δι' οὗς ἐκτίθενται ἐν τῇ περὶ τούτου πράξει λόγοις. Ὡς δ' ἀπ' αὐτῆς τῆς πράξεως συνάγεται, τὰ εἰρημένα χωρία ἔκειντο πρὸς τὰ τῆς Σηλυδρείας μέρη [Βλ. αὐτόθ. τόμ. Α', σελ. 507.].

(γ) Τοῦ νῦν Κοντοσκαλίου. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς γραφῆς, ἀπαρallάττωις ἀπαντώσης καὶ ἐν πράξει τῆς Μ. Ἐκκλησίας τῷ 1400, ἐπὶ πατριάρχου Ματθαίου [αὐτόθ. τόμ. Β', σελ. 438], ἀποδεκτέα δοκεῖ ἡ τοῦ Κωδίνου ἐτομολογία (καθ' ὃν, ἡ τοῦ τόπου ὀνομασία ἀρχὴν εἴληπεν ἀπὸ τοῦ τουρμάρχου Γαληναῦ ἢ Ἀγαλλιανοῦ, τοῦ καὶ Κοντοσκέλη ἢ Κοντοσκέλου παρονομαζομένου), ἣν ὁ Δουκάγιος οὐκ ἀποδέχεται, σὺν αὐτῷ δ', ὡς δοικς, καὶ ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» [Τόμ. Α', σελ. 276.].

(δ) Περὶ τούτου τε καὶ τοῦ Ἀδγουστειῶνος ἔρα Κωνσταντινοῦπ. τόμ. Α', σελ. 440.

ἀπολυθεὶς ὀρίσμως τῆς βασιλείας μου, καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ γενόμενος περιορισμὸς τούτων διαλαμβάνει πλατύτερον), σὺν αὐτῷ δὲ τῷ τοῦ παλαιοῦ πατριαρχείου περιόρῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Εἰρήνης. Οὐχ ἀπλῶς δὲ ταῦτα καὶ ἀδιορίστως, ἀλλ' ἐπεὶ, ἐπὶ τῇ τῶν προσόντων πάλαι τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Μεκλήσεια δικαιωμάτων ἀπωλείᾳ, νέων δικαιωμάτων ἀρχὴν, καὶ οἶονεῖ τινα καινισμόν, τὸν παρόντα Χρυσόβουλλον τῆς βασιλείας μου λόγον ἐπορευθῆναι αὐτῇ, αὐτὰ τὰ πράγματα κατηνάγκασεν ὅν γὰρ ὁ Θεὸς ἐλάσας εἰς τὴν ρηθείαν διανομήν τῶν πραγμάτων ἀνέδειξε, τοῦτον καὶ εἰς τὰς ἐπὶ διανομῇ ἐδικαίωσε διαταγὰς. Ἐν διορισμῷ καὶ τάξει τὰς προσόδους τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων ἀπάντων ἡ βασιλεία μου τυποῖ γίνεσθαι, καὶ τὰς μετὰ τῶν ἄλλων πάντων κτημάτων, ἃ τε παρὰ τῶν ἄλλων προανετέθησαν βασιλέων, καὶ ἃ παρὰ τῆς βασιλείας μου, πρὸ τῆς εἰς τὴν βασιλεύουσάν ἡμετέρας ἐπανακλήσεως, καὶ μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῇ ἐπανάληψιν, προσεκυρώθησαν καὶ προανετέθησαν, εἰς κοινὴν οἰκονομίαν λογίζεσθαι ἡ βασιλεία μου τάττει, αὐτῷ τε τῷ κατὰ καιροῦς ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ τοῖς κατὰ καιροῦς εἰς ἀναπλήρωσιν εὐρισκομένοις τοῦ ἐν τῷ κλήρῳ χοροῦ. Ἰστε το μὲν τῆς ἐτησίης εἰσόδου τρίτον, κατὰ τὸ ἐς δεῦρο κρατοῦν ἔθος ἐκκλησιαστικόν, εἰς τὸ πατριαρχικὸν κελλίον εἰσφέρεισθαι, καὶ τῶν κατὰ τὸ ἀρεστὸν τῷ οἰκουμένικῳ πατριάρχῃ ἀναλωμάτων ἀπόμειραν αὐτῷ τίθεσθαι· τὸ δὲ διμοῖρον, εἰς ῥόγαν εἶναι τῶν τε ὀφεικιστῶν καὶ τῶν ἐν πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ψάλτας τὸν σύμπαντα ἐκκλησιαστικὸν κλήρον ἀναπληροῦντων· τὴν δὲ γε τῆς κατὰ τὸ Ἡράκλειον σκέλεος εἰσόδου, τὴν τοῦ κατὰ τὸν Ἀνάπλου (α) χωρίου, ὃ ἡ τοῦ Βραχοφά-

(α) Οὐχ ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὡς εἶοικε, περὶ τοῦ κατὰ τὸν θρακικὸν Βόσπορον Ἀνάπλου (τοῦ νῦν Μεγάλο Ὠρεόματτος, κατὰ τὸν Βυζάντιον [Κωνσταντινούπολ. τόμ. Β', σελ. 447 καὶ 449]), ἐπεὶ γὰρ μικρῷ πρότερον, τὸ χωρίον τὸν Βραχοφάγον ἐν τοῖς δυτικοῖς εἶπε καθεῖσθαι τῆς Προποντίδος, εἰκὸς ἄρα ἕτερον εἶναι κάκεισε Ἀνάπλου, ἢ γοῦν ἄλλο ὑπάρχειν χωρίον ἐν τῇ κατὰ Βόσπορον Ἀνάπλῳ ὁμώνυμον τῇ ἐν τῇ Προποντίδι Βραχοφάγῃ. Καὶ σημειώσθω ἐν παρόδῳ ἡ παρὰ τισι τῶν Βυζαντινῶν συγγροφῶν ἀπαντῶσα ἀσυμφωνία ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ κατὰ Βόσπορον Ἀνάπλου. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Στεφάνου ταυτησὶ ῥήσεως· μεταξὺ Ἀνάπλου καὶ τοῦ Λεωσθενείου» [ἱεζ. Γυναϊκόςπολις], κατὰδὲ ἄλλον ἐτι ἀμφότεροι οὗτοι οἱ τόποι καὶ διάφερον, καὶ οἰεῖτον ἀλλήλων· ἐκ τῶν ἐξῆς δὲ, φαίνεται ταυτιζόμενος ὁ Ἀνάπλος τῇ, ἀρχαιότερον μὲν, Λεωσθενείῳ, μετέπειτα δὲ, Σωσθενείῳ (ἐξ οὗ τὸ σημερινόν Στένης, περὶ οὗδρα Κωνσταντινούπολ. τόμ. Β', σελ. 440), οἷον· «ἐκάθητο ἐν τῇ Ἀνάπλῳ, ἐπὶ τὸ λεγόμενον Σωσθενί» [ἱσ. γρ. Σωσθενίον], ἐν τῇ εὐκτερίῳ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ· [Ἰωάν. Μαλακ. Χρυσ. γρ. σελ. 403. Βονν.], καὶ· «Ἀνάπλους, ἐνθα Μονὴ τοῦ ταξιάρχου Μιχαήλ, ἐπικεκλημένου τοῦ Σωσθενίου» [Acta Patriarchat. Constantinopolit. τόμ. Α', σελ. 168].

γὰρ κλήσις γνωρίζει, μετὰ τῶν παρακειμένων αὐτῷ ἀμπελίων, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ κατὰ τὴν δύσιν χωρία, τό τε τοῦ Οἰκονομαίου, καὶ τοῦ Πασπαρᾶ, καὶ τὸ ζευγηλατεῖον τὴν Πτελέαν, ἰδικῶς παρὰ τῷ πατριαρχικῷ κελλίῳ εἰσχομίζεσθαι ἡ βασιλεία μου διακελεύεται· ὡσαύτως καὶ τὴν ἐτησίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀγρῶν εἰσόδον. Ἰστε τὸ μὲν τῆς εἰσόδου εἰς τὴν τοῦ ναοῦ λυχνοκαίαν καινοτομεῖσθαι, τὸ δὲ εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, τὸ δὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ οἰκονομεῖσθαι· διακρίνιν.

Ἐπεὶ γὰρ ὁ νῦν ἀγιωτάτος μου δεσπότης ὁ οἰκουμένικος πατριάρχης κύρις Ἰωσήφ, ἀνὴρ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀνεφάνη χρόνοις, τοῖς χρήζουσι πλουσίως τὸν ἔλεον ἐπιχορηγῶν· πόνησι τὸν οἶκτον ποταμηδὸν ἐπιχέων· ἀρχιερεῦσι, κληρικοῖς, μοναχοῖς τὰ πρὸς χρεῖαν ἀφθόνως παρέχων· τοῖς τὸν ἀρχιερέα καθ' οἰονδήτινα τρόπον ἀποθεμένοις τοῖς [γρ. τὴν] τῶν ζωαρκῶν προμήθειαν παρεχόμενος· τοῖς ἀποβαλλομένοις τὸν κληρικὸν τὴν ἐφεξῆς ἐπιδεικνύμενος πρόνοιαν· τοῖς μὴ ἐκ κοινοβίου ἔχουσιν ἀποτρέφεσθαι μοναχοῖς ἀνευδεῖς ταμίης ἀναφαινόμενος· κόραις ἀπόροις πόρος ἐπὶ συζυγίαις ἐννόμοις γινόμενος, ἵνα μὴ τῆς παρανόμου πειραθῶσι φθορᾶς· γυναῖδι χήραις τὰ εἰς θεραπείαν τῆς ἐντεῦθεν περιστάσεως πρυτανέων, καὶ πᾶν εἴτι τοιοῦτον ἔργον μετιῶν ὀλβιογνωμόνως· ἐπεὶ οὕτως ταῦτα, δεόν ἡ βασιλεία μου ἐλογίσατο, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἰδικὴν τινα πρόσδοτον ἀποτάξαι, ὡς ἂν καὶ τοῖς διχδεζομένοις αὐτὴν, ὁ πρὸς τὰ ὅμοια ζῆλος ἀπαρεμπόδιστος γίνετο. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν, ἰδίᾳ τοῖς κατὰ καιροῦς πατριαρχαῖς τὰς εἰρημένας προσόδους προσγίνεσθαι ἡ βασιλεία μου διατυποῖ, εἰ καὶ μὴ ἀποπλῆσαι τὴν ἑαυτῆς ἐφείν ἐσχεν, ἐφ' οἷς Θεῷ προσαγαγεῖν προτεθύμηται· προσηνέγκασμεν γὰρ, ἀλλὰ τῆς ἀξίας κατὰ πολὺ ἐνδεέστερον· προσεφέρομεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πολλοστημόριον, ὧν πλουσίως ἀπολελούκαμεν, ἐπεὶ μηδὲν εἰς χάριν εὐεργετούμενοι κατεθέμεθα, ἀλλ' ὀφειλὴν ἀποδιδῶμεν, καὶ αὐτὴν τοῦ δέοντος ἐνδεᾶ. Τί γὰρ ἂν τις καὶ πρὸς ἀξίαν προσενέγκοι Θεῷ, ἐπεὶ μηδὲν ὧν ἄλλοθεν, ἀλλ' ὧν ἐκείθεν

πλήν· εἰ μή τις ἐκεῖνο ἴσως ὑπολάβοι, ἐτι ἐξενίκησεν ἐν τοῖς ὑστερον χρόνοις τὸ κατὰ συνεκδοχὴν εἶλον τὸν Βόσπορον καλεῖσθαι Ἀνάπλου. Ἀπορεν δὲ πῶς διέφυγε τὸν ἐρευνητικώτατον ἄμα καὶ προσηκτικώτατον Βυζάντιον ἡ μαρτυρία Ἡσυχίου τοῦ Μιλησίου, ὃν πρὸ ὀφθαλμῶν εἶχεν, ὅπως ἂν ἔλεγεν ἀπ' ἐκεῖνου ἀρρεσμένως πόθεν τὸ ὄνομα Ἑστία, περὶ οὗ· «ἄγνωσθ (λέγει), ἐάν τὸ ὄνομα τοῦτο ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον ἀπὸ ναοῦ τῆς Ἑστίας, ἢ μᾶλλον ἀπὸ ἀσβεστοურγειῶν, ἢ καὶ ἀπλῶς οἰκημάτων» [Κωνσταντινούπολ. τόμ. Β', σελ. 446]. Φησὶν οὖν ἐκεῖνος ταῦτα περὶ τοῦ τόπου· «Πρὸς τὸν καλούμενον Ἀνάπλου [ὁ Δίνεως] ἀφίκετο, ἐνθα καὶ διατρίψας, Ἑστία εἰς τὸν τόπον ὠνόμασεν» [Πάτρ. Κωνσταντινουπόλ. §. 22.].

ἔσχεν εἰσφέρει, τὰ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν τοῦ Θεοῦ προσφέρων Θεῶ· καὶ μάλιστα, εἶγε, πρὸς τοῖς κοινοῖς καὶ, ὧν ἐπίσης ἄλλοις ἀπολαύοι τις, καὶ ἰδιαίτερόν τι τῆς πλουσιοπαρόχου ἐκείνης χειρὸς ἐπικομίσαιτο δῶρημα, ὥς περ οὖν καὶ ἡ βασιλεία μου τὴν βασιλείαν ἐκείθεν ἀξίαν ἐπανεδήσατο, δῶρημα οὐ τῶν πολλῶν ἀπλῶς ἰδιαίτερον, ἀλλὰ πᾶν ἕτερον τῶν ἐπιγείων τούτων ὑπερανανεδῆκός, καὶ παντὸς ὀνόματος τοῖς κατὰ κόσμον ὀνομαζομένου σιμνώμασιν ὑψηλότερον καὶ ὀνομαστότερον. Ἐπλάσθημεν· κοινὸν τοῦ πλάστου τοῖς ἄλλοις ποιήμασι δῶρημα. Ἐζωώθημεν· οὐ μόνον τοῦτο ἡμῖν. Γεγόναμεν λογικοὶ· καὶ τίς τῶν ἀνθρώπων οὐχ οὕτω; Ἐγεννήθημεν, ἐτράφημεν ὑπ' αὐτῷ καὶ τῆς γεννήσεως συνοχεῖ, καὶ τῆς τροφῆς χορηγῷ. Ἡυξήθημεν· εἰς ἄνδρας γεγόναμεν· στρατιωτικαῖς παιδείαις ἐνεγυμνάσθημεν· στρατηγικαῖς κατηγλαίσθημεν χάρισι· συγκλητικαῖς βουλευτηρίοις ἐνεκοσμήθημεν· ἐν πολέμοις ὑπὸ τῆς ἀνωθεν ἡνδραγυθῆσάμεν συμμαχίας· καλῶς διεθήκαμεν τὸ ἡμέτερον· κακῶς τοὺς ἐναντίους ἐποιήσαμεν. Καὶ κοινὰ ταῦτα ἡμῖν τοῦ κοινοῦ δεσπότης δωρήματα, ἃ μὲν τοῖς ἅπασιν ὁμοδούλοις ἡμῶν, ἃ δὲ πολλοῖς, ἃ δὲ ὀλίγοις, καὶ οὐς ἡ κάτω γινώσκει εὐγένεια. Ἐβόασα· λείψαμεν, καὶ οὐδενὶ τῶν ὁμοφύλων τοῦτο κοινὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ ταύτῃ, ἐν ᾗ Θεὸς ἐλεήσας ἡμᾶς εἰς τοῦτο κατέστησε. Τί γοῦν τῷ ταῦτα δωρησάμεν πρὸ ἡμῶν ἔστι κατ' ἀξίαν ἀντίδωρον; καὶ τίς τῷ τὰ τοιαῦτα χαρισάμεν ἂντίχαρις; οὐδὲν ἕτερον ἢ τοῦ δεδοκότος ἢ ἐπιγνωμοσύνη καὶ τὸ μετ' ἐυγνωμοσύνης πρὸς τὸν δεδοκότα εὐχάριστον.

Καὶ ἡ μὲν βασιλεία μου, ἐφ' οἷς εὗρεν ἐπὶ τῇ ἀγνοήτῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, οὕτω, καθὼς περ προαναγγέγραπται, τὰ εἰς προσθήκην διωκονόμενα· εἰ δὲ συμπαρακαθῆναι τῇ προαιρέσει καὶ τὴν τῶν δεδομένων ποσότητα ἔπται μοι ἐφεξῆς, ἐκείνῳ πάλιν ἡ χάρις, ᾧ καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι γινώσκωμεν· εἰ δέ γε τὴν τῶν κοσμικῶν ὀχλήσεων αὐξὴν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς προθέσεως αὐξὴν κωλύμεν εὐρήσομεν, ἀλλ' ὑμεῖς οἱ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ κράτους διάδοχοι, οἷς τε τῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὀσφύος ἐπιτεύσει τοῦτο Θεός, καὶ οἷς μετὰ τοὺς οὕτω πρὸς τοῦτο ἀλληλλοδιαδόχως ἐπιψυφιεῖται αὐτὸ, οἶδαμεν ὡς τὸ ὑστέρημα τῆς προθυμίας ἡμῶν καλῶς ἀναπληρώσετε καὶ θεοφιλῶς· οἱ μὲν ἀπόγονοι, ὡς εὐγνωμόνως τῷ πατρὶ χαριζόμενοι, οἱ καὶ ἀντιμισθίαν, οἶδά, μοι προξενήσετε, ὡς προστιθέντες, οἷς παρ' ἡμῶν ἡ ἀρχὴ, καὶ ὡς τὴν ἀφορμὴν τοῦ καλῶς δρᾶν, οὐ πόρρωθεν ἔχοντες, ἀλλ' ἐγγύθεν καὶ ἀφ' ἐστίας· οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς ἕτεροι, οὐδὲ ὑμεῖς πάντως τῆς κοινωνίας τοῦ μισθοῦ μοι φθονήσετε, ὅν ἑαυτοῖς ἐτοιμάσετε, εἶγε τὸν τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν πλατυσμὸν ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν εὐδόκησε [γρ.

ἴσ. εὐδόκησεν] Θεός· ἐπεὶ οὐδὲ ἡμεῖς ὑμῖν τοῦ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ πλατυσμῷ πάντα τρόπον, ὡς ἀσφαλῶς ἔξει τὰ Ῥωμαίων προμηθευόμενοι, καὶ τὰς τοῦ πλατυσμῷ ἀφορμὰς ἐπιζητοῦντες καὶ ἀκριβοῦμενοι· ὅς δὴ τρόπος, καὶ τὴν ἡμῶν προθυμίαν περὶ τὸ καθιερώσαι τῷ Θεῷ πλεῖον, ἀνέκοπτε καὶ ἀνέστελλεν, οὐχ ὅτι ἕτερόν τι τοῦ ἔργου τούτου προθυμότερον ἐποιούμεθα, ἀλλ' ὅτι τὴν εὐτακτεν καὶ κατὰ καιρὸν τῶν ἐκάστῳ προσήκοντα, τῶν πραγμάτων οἰκονομίαν ἀρίστην διενεοῦμεθα· εἰ γάρ καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἔλεος εἰς τὴν Κωνσταντίνου ἡμᾶς ἐπικνήγαγεν, ἀλλ' οὐδὲ ἡμεῖς, ἀνθρωπίνως οἰκονομοῦντες τὰ πράγματα, καὶ στρατιωτικαῖς μεθόδοις διευθετοῦντες πρὸς τὸ καλῶς ἡμῖν ἔχειν δοκοῦν, χρημάτων ἐφεισάμεθα καὶ ἀναλωμάτων. Τὰ δὲ μετὰ τὴν ἐπὶ τῇ δὲ ἡμετέραν εἰσέλευσιν ὑπεραπολογεῖσθαι ἡμῶν ἱκανῶς ἔχει πράγματι παντὸς λόγου βεβαιότεροις τὴν μαρτυρίαν ἀναποδείκτως προτείνοντα· αἱ τῶν τειχισμάτων περικύκλω οἰκοδομαὶ (α), ὧν τὰ μὲν, εἰς τέλος κατηρειπωμένα εὐρόντες, ἐξ αὐτῶν κρηπίδων ἠγειράμεν, πῇ μὲν εἰς βραχύπλεθρον, πῇ δὲ καὶ εἰς μῆκος πολυδιάστατον τὰ καινιζόμενα διελάσαντες· τὰ δὲ, πρὸς τὸν ἐκ μέρους πεποιθήκαμεν καινισμόν, ὡς μηδὲν ὅλως τῶν τῆς τοιαύτης πόλεως τειχισμάτων, ἢ τελείας, ἢ τῆς ἐκ μέρους ἀναποιήσεως καταλιπεῖν ἄμοιρον. Οἱ τῶν ἀπανταχοῦ ταύτης θείων ναῶν καινισμοί, ὧν τὸ κάλλος, καὶ ὧν αἱ οἰκοδομαὶ, λατινικῆς μὲν ἐπιβουλῆς γεγόνασιν ἔργον, βουλῆς δὲ ἡμετέρας περιποίησις ὤφθησαν· αἱ τῶν μοναστηρίων, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς συστάσεις καὶ ἀνακτίσεις· αἱ τῶν ἀνακτόρων νέαι φαιδρότητες, ἅπερ εἰς λείψανον τῆς πάλαι φαιδρότητος εὗρομεν, καὶ εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν πάλαι τέρψιν, ἔστιν οὐ, καὶ εἰς κρείττω, ἀναφαιδρῶναι διεσπουδάσαμεν. Ταῦτα πάντα ἀλαλήτως διατρηνοί, ὅπως μὴ παρεξετάθῃ τῇ προαιρέσει μοι ἡ τῶν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ κτημάτων παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐπὶ τὸ πλεον ἀφίερωσις, ἀλλ' εἰς τὴν εἰρημένην ποσότητα ὠρίσται, ἣν καὶ παρὰ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἐπαυξηθῆναι εὐχῆς μοι τὸ κράτιστον· ὧν αἱ κατὰ καιροὺς αὐξήσεις καὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἐπιδόσεις, ὡς ἐπὶ θεμελίῳ τινί, τῷ παρόντι Χρυσοβούλλῳ τῆς βασιλείας μου λόγῳ, γενήσονται.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὴν μεγίστην Ἐκκλησίαν Θεοῦ, τὴν κοινὴν τῶν εὐσεβούντων μητρόπολιν, τὸ ἅγιον τέμενος, τὸ ἱερὸν ἐνδιαίτημα, τὸ θεῖον ὄντως ἀνάκτορον, καὶ πρὸς σὲ τὸν ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα (εἴπερ καὶ [γρ. καὶ οὐκ] ἐν χειροποιήτοις οἰκεῖν Θεὸν δεδιδάγμεθα), τὴν ἐνυπόστατον Σοφίαν Θεοῦ, τὴν

(α) Περί τούτων καὶ τῶν ἐφεξῆς λεγομένων παράδειγμα καὶ τοῖς ἱστορικοῖς Γρηγορᾶν [βιβλ. Δ'. β.] καὶ Παχυμέρη [βιβλ. Β'. λγ'.]

αὐθύπαρκτον τούτου δύναμιν, τὸν δὲ ἡμᾶς κενώσαντα ἑαυτὸν, καὶ μέχρι δούλου μορφῆς ταπεινώσαντα, καὶ ὅλον ἀναλαβόντα τὸν ἄνθρωπον, ἵνα τῆς πρώτης μετάσχοιμεν δόξης, καὶ τῆς θειοτέρας ἐκείνης ζωῆς, καὶ θεοὶ τῇ μετουσία γανοίμεθα. Καὶ ταῦτα πρὸς σέ, Βασιλεῦ μέγα καὶ βασιλέων δημιουργέ τε καὶ Κύριε, ὁ βασιλεὺς ἀναδεικνύων ἐν χάριτι, καὶ τούτους στέμμασιν ὑψηλοτέροις κατ' εὐδοκίαν κοσμῶν, οὐκ ἄξιόν τι προσκαγόντες γεγράφαμεν, οὐδ' ἀνάλογον τῷ μεγαλείῳ τῆς σῆς δόξης, καθά γε καὶ προειρήκαμεν, διετρανώσκαμεν νεύμεντες· τί γὰρ ἂν τις καὶ προσκαγάγοι κατὰ λόγον τῇ παντουργῷ οὐσίᾳ, τῇ διακρατούσῃ καὶ δικῇ θερνώσῃ τὰ σύμπαντα· ἐπεὶ καὶ πάντα παρὰ σοῦ τὸ εἶναι εἰλήφασιν, καὶ διὰ σοῦ συνέχονται, καὶ ἐν σοὶ διατρανοῦνται λόγοις γενέσεως. Ἀλλ' ὁ λόγος μοι τοῦ τὸν λόγον τοῦτον ἐκθεῖναι, ἑτεροῦς γεγένηται· ἀρχὴν γὰρ τινα, ἢ θεμέλιον, ἢ καὶ πρώτην κίνησιν τῆς ἀφιερώσεως, μετὰ τὴν ἐς τὴν Κωνσταντίνου πάροδον, προκατεβαλόμεθα, ἵν' ἔχοιεν ταῦτα καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς ἀφορμὴν προκινητικῆς δυνάμεως εὐλογῶν ἐπαύξειν προσθήκαις τὰ ἀναθήματα, καὶ τὰ τῶν κειμηλίων τῶν ἱερῶν εἰς ἐπιδόσεις προάγειν διαφιλεστέρας· εἰς σέ γὰρ πεποιθήκαμεν, καὶ ἐπὶ τῇ σῇ δυνάμει ἠλπίκαμεν, καὶ οὐκέτι τῆς ἐλπίδος ψευθεύμεν, ὥς εἰς ἄπειρον τὰ τῶν ῥωμαϊκῶν σχοινομάτων ἐπαυξηθεῖη, καὶ τὰ τῶν ὀρίων αὐτῶν εἰς μέγεθος μὴ μετρούμενον πλατυθεῖη· τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ δι' ευχῆς ἀδιαλείπτου καθέστηκε, καὶ τὸ τῆς σῆς ἀγαθότητος ἔλεος εἰς πέρας ἐπαγάγοι τὰ τῆς εὐχῆς. Οὕτως καὶ γὰρ, τῇ σῇ συνάρσει, τῶν πραγμάτων μεταβεβλημένων, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀναδεδιζαμένων προχώρησιν, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τῶν παλαιτέρων δικαίων γεγεννημένης ἐν μετοχῇ, καθάπερ ἐν σοὶ τῷ παντοδυνάμει Θεῷ ἐπευχόμενοι τεθαρόρηκαμεν, καὶ τὰ τῆς μεγίστης Ἐκκλησίας εἰς τὴν προτέραν ἐκπνέειν εὐετηρίαν, καὶ τῆς προτέρας ἐπικρατείας τὴν κυρίευσιν ταῖς σαῖς ἐπιλάβοιτο ἐπινεύσας, καὶ τῆς ἀρχαιοτέρας ἀντιποιήσαιτο εὐκοσμίας τε καὶ λαμπρότητος.

Ὁ μὲν οὖν παρὼν Χρυσόβουλλος λόγος τῆς βασιλείας μου, ὁ ἐπὶ τοῖς διαληφθεῖσιν ἐκκλησιαστικοῖς ἀπολυθεῖς κτήμασιν, οὐχ ἀπλῶς τὴν ἐπὶ τῷ δεῖν τῷ δε τῶν δημοσιακῶν κεφαλαίων ἐξκούσειαν (α) ἐπιδραβεῖται αὐτοῖς, ἀλλ' αὐτὴν τὴν τοῖς θεοῖς ἀναθήμασιν ὀφειλομένην πικνυτέλῃ ἐλευθερίαν θεσπίζει, γεγραμμένος κατὰ μῆνα τῆς . . . Ἰνδικτιώ-

(α) Ἐξ κ ο ὄ σ ε ι α, καὶ Ἐξ κ ο υ σ σ ε ι α· ἡ παντελὴς ἀτίλεια. Ἐστὶ δὲ ῥηματικὸν τοῦ Ἐξ κ ο υ σ σ ε ὦ, θαρσύνου σχηματισμοῦ ἀπὸ τοῦ λατίν. Excuo (ἐλλήν. ἀπαλλάττω, ἐλευθερον ἀφίημι, ἀπολύω τινὰ τινός.).

νος, τοῦ Ἰϛφο. ἔτους (α), ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐταβές καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημνήνατο κράτος †.

ΣΥΛΛΟΓΗ

λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν.

(Συνέχ. Ἰδὲ φολλαδ. 337.)

Πηλορόχι καὶ πηλορόχια. Τόπος ὅπου ἐξορύσσεται πηλώδης γῆ.

Πηλορόρι. Εὐλινον φορεῖον πρὸς μετακρίσιν τοῦ πηλοῦ.

Ἰπιβαίνω — ἐπιβαίνω ἢ ἐπιβάλλω. Ἀρχίζω, καταχερῶ, «πίθαλε νὰ κλαίῃ (ἀντὶ ἡρχισε).» «Τώρα Ἰπιθαίνει καὶ ἀρχίζει,» «ἠθέλητε νὰ Ἰπιθάλῃ» (νὰ κάμῃ ἀρχὴν).

Ἰπίβουλος καὶ Ἰπιβουλία, ἀντὶ ἐπίβουλος, ἐπιβουλή, καὶ ῥῆμα Ἰπιβουλεύομαι.

Ἰπιδέξια (ἐπίρ.) καὶ Ἰπιδέξιο, (ἐπιδέξιος) καὶ Ἰπιδέξιο ἀλλαχοῦ (τὸ ἀναγκάζειν, τὸ οὐροδοχεῖον) καὶ Ἰπιδέξιουσύνη (ἡ ἐπιδεξιότης), καὶ Ἰπιδεεύομαι, ἐπιτηδεύομαι νὰ κάμω τι.

Ἰίζουλος, ὁ ἐπίζηλος ἢ ζηλωτός. «Πίζουλο πρᾶγμα», λεπτόν, εὐθραυστον, ἐπιδεκτικὸν φθορᾶς.

Πικράδι καὶ πρικάδι (τὸ μέλι), ἀντίθ. τοῦ Γλυκάδι (ὄξος) ἰδὲ Γλυκάδι, καὶ πρικαλίδα. Εἶδος φυτοῦ χρησίμου πρὸς μαγείρευσιν, ἢ πικραλὶς, πικρίς-δος.

Πιλατεύω, ἀνησυχῶ, ἐνοχλῶ, πειράζω, (tourmenter) τινὰ ὡς ὁ Πιλάτος.

Πίλερι καὶ Φίλερι. Εἶδος σταφυλῆς.

Πίμουρος καὶ πίμουρα (ἐπίρ.), ἀντὶ ἐπίμουρα, — ἀνακιδής-ως (ἐπίρ.) — ἀναίσχυντος (ἴντως)· πίμουρος σημ. καὶ πίστομος ἢ ἐπίστομα τὰ μπρούμυτα.

Πιπίζω καὶ πιπισμένος, ἐκ τοῦ ἀρχ. πιπάλῃ, πιπάζω, πεπασμένος. Ρίπτω σκόνην ἀλεύρου ἢ ἄλλης οὐσίας ἐπὶ τινος.

Πιπιλίζω, ἐκμυζᾶω, βυζαίνω. «Τὸν ἐπιπίλισεν ὡς τὰ κόκκαλα» τοῦτ. τοῦ ἀφῆρεσε τὰ πάντα.

Πισοχουρέα (ἡ)· τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς κόψεως τῆς μαχαίρας, ἢ ἄλλου κοπτεροῦ ἐργαλείου.

(α) Ἀναμφίβολον ἐστὶ ἐξ ἀβελήφιας παρίδραμεν ὁ ἀντιγραφὴς μίαν μονάδα ἐν τῇ τοῦ χρόνου ὑποσημασίᾳ τῇ μὲν γὰρ σεσημασμένῃ ἔστι τὸ 1262 ἀντιστοιχεῖ σωτήριον, ὅπερ ἐστὶ τὸ δ' περίπου ἀπὸ τῆς τῶν Φράγγων ἐξώσεως ἐκ τῆς Κωνσταντίνου. Ἐπὶ δ' ἀπαντῶσιν ἐν τῷ Χρυσόβουλλῳ τειχῶν τῆς πόλεως ἀνοικοδομήσεις, ναῶν καὶ κλημάτων, μοναστηρίων ἀνακτίσεις, κλπ., ἃ ὡς ἡμεῖς προγεγονότα ἤδη ἀναφέρονταί, καὶ πρὸ πάντων ὁ πατριάρχης μνημονεύεται Ἰωσήφ, ὃς διέθυσεν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ 1268 μέχρι τοῦ 1274, εἰκό· ἄρα ἐπὶ τῆς ἐκείνου πατριαρχείας ἐκδεδυθῆαι αὐτό.